

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ”

(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 9)

กระบวนการจัดการศึกษา ต้องมีการพัฒนาหลักสูตร การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนจะต้องมุ่งเน้น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถและประสบการณ์เต็มตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 (และแก้ไขเพิ่มเติม). 2545 : 113) ท่ามกลางกระแสความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีในสังคมโลก ส่งผลให้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีเทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย เครื่องมือเครื่องใช้ทันสมัย การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศหลังไหลเข้าสู่ครัวเรือน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต การแลกเปลี่ยนอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดผลกระทบ และเกิดปัญหาต่างๆ เศรษฐกิจอยู่ในสภาพวิกฤติ เกิดการผันผวนทางการเมือง เกิดความเสื่อมของวัฒนธรรม และศีลธรรม ระบบการศึกษาที่มีอยู่ไม่มีบทบาทหรือพลังเพียงพอที่จะเตรียมคน และพัฒนาศักยภาพของคนให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลง ประชากรขาดทักษะการคิด ไม่สามารถเชื่อมโยงประยุกต์ความรู้เพื่อดำเนินชีวิต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมอย่างรุนแรง การเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นเริ่มต้นตั้งแต่ปัญหาธรรมดาไปจนถึงขั้นซับซ้อนที่จำเป็นต้องใช้ความรู้ความคิดทักษะหลายสาขามาช่วยในการแก้ไขปัญหา (ปรีชา บุญยศิริ. 2547 : 1)

จากสภาพการจัดการศึกษาท่ามกลางความไม่แน่นอนทางการเมือง ความเสื่อมทางวัฒนธรรม และศีลธรรม ภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ การจัดการศึกษาของไทยยังยึดครูเป็นสำคัญ ครูเป็นผู้กำหนดเนื้อหา กำหนดวิธีสอน และวิธีประเมินผล ผู้เรียนต้องเรียนรู้จากสิ่งที่ครูบอกจึงคิดเองไม่เป็น ทำไม่เป็น และไม่รู้จักวิธีแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ต้องพึ่งความรู้จากครูโดยตลอด ไม่มีโอกาสได้เลือกเรียนตามความสนใจ และความถนัดของตนเอง(รุ่ง แก้วแดง. 2544 : 104) กระบวนการเรียนรู้ที่ทํากันอยู่เน้นการสอนแบบครูเป็นผู้สั่งมากเกินไป และปัญหาใหญ่ของการ

จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือครูยังไม่ปฏิรูปการเรียน การสอน ไม่นับผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เด็กไทยไม่สามารถแข่งกับประชาชนโลกได้ดังนั้น จากนั้นไปจึงต้องมุ่งไปที่ตัวเด็ก การกระทำทุกอย่างต้องเริ่มจากเด็ก เป้าหมายสิ้นสุดที่เด็ก (สุรัฐ ศิลปอนันต์, 2543 : 27) ครูต้องปรับเปลี่ยนการจัดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ โดยยึดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตาม ศักยภาพ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้แหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 (และแก้ไขเพิ่มเติม) 2545 : 113)

วิธีสอนแบบครูบอกให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาวิชาต่างๆ จึงใช้ไม่ได้อีกต่อไปเพราะ ความรู้ที่นักเรียนควรได้รับมีมากมาย ซึ่งเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงทุกขณะ นักเรียนไม่สามารถ จดจำความรู้ได้ทั้งหมด และเมื่อจบการศึกษา ความรู้ที่ได้รับจากการท่องจำนั้น จะไม่สามารถ นำไปใช้แก้ปัญหา ในชีวิตจริงของนักเรียนได้เพราะไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงใน ปัจจุบัน ซึ่งนิโคลาส และ เบนเน็ต (Nicholas Bennet) ผู้เชี่ยวชาญชาวต่างชาติประจำ กระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปรายงานเกี่ยวกับผู้บริหาร และครูผู้สอนในประเทศไทยว่า เคยให้ เด็กคิดด้วยตนเอง ทุกอย่างจะอยู่ที่ครู ครูเป็นคนคิด และสั่งการ จุดมุ่งหมายการสอนมุ่งเน้นการ สอบเอาคะแนนเป็นสำคัญ (สุภาพ เต็มรัตน์, 2541 : 6 – 7)

ปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาของไทย โดยมีแนวคิด ปรัชญาการศึกษา ที่ชื่อว่า การศึกษาคือการเรียนรู้ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดแนว การจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและ เต็มศักยภาพ เน้นทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ ต้องบูรณาการตามความ เหมาะสมของแต่ละบุคคล สามารถทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข ซึ่งเป็น จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 53) รวมทั้งยังเป็นรากฐาน สำคัญในอันที่จะพัฒนาสังคมไทยไปสู่ความเข้มแข็ง และมีสมดุล ทั้งในด้านของสังคม คุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งเป็นไปตาม จุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – พ.ศ. 2549) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544 : 45) การจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนแต่ละคนมีคุณค่า ควรได้รับการเชื่อถือไว้วางใจ อันเป็น

แนวทางผลัดกันผู้เรียน ไปสู่การบรรลุศักยภาพของคน (วัฒนาพร ระบุว่าทุกข. 2542 : 4 – 5) โดยครูเป็นผู้จัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกซึ่งศักยภาพหรือความรู้ความสามารถของตนด้วยการเรียนรู้ จากการปฏิบัติด้วยตนเอง (Learning by Doing) สรุปลงค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง ครูไม่บอกถึงความรู้ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียน แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหาเองด้วยการสอนให้ผู้เรียนคิดมากกว่าจำ สอนให้ทำมากกว่าท่อง ทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้หรือเป็นผู้นำตนเอง สามารถนำความรู้ไปใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้ และเมื่อกระบวนการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงแล้ว กระบวนการวัดผลจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสดงผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ที่ปรากฏในแบบจำลองของพฤติกรรมและผลงานเป็นหลัก แทนการใช้ข้อสอบ ที่วัดได้ แต่ความจำเป็นเพื่อสะท้อนให้เห็นความสามารถแท้จริงของผู้เรียน ที่เป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 52) การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ หรือเป็นคนดีนั้น ต้องเริ่มต้นที่ครูก่อน เพราะครูเป็นผู้ดำเนินการ และรับผิดชอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติแห่งชาติ 2542 มาตรา 24 ที่บัญญัติว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิชาการประเภทต่างๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (ฉลาด จันทรสมบัติ. 2551 : 34)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จะต้องตระหนักถึงความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การเรียนการสอนที่ผ่านมาตั้งแต่อดีต

ถึงปัจจุบันยังเน้นการสอนที่ยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้มีอำนาจในชั้นเรียน ครูยังยึดมั่นว่าตัวเองเป็นผู้รู้มากที่สุด ผู้เรียนมีหน้าที่รับและปรับ ตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้และวิธีการของครู (สาโรช โศภีรักษ์. 2546 : 42) กระบวนการเรียนการสอนยังเป็นพฤติกรรมการถ่ายทอดเนื้อหาสาระของความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยอาศัยแบบเรียนหรือตำราที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เรียกว่าการท่องจำ หรือจำ พฤติกรรมของผู้เรียนจะท่องได้เป็นนกแก้วนกขุนทอง ไม่สามารถคิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเอง สร้างองค์ความรู้และแก้ปัญหาเองไม่ได้ เพราะจะมีความรู้ในวงจำกัด ในสิ่งที่ครูบอกหรือสอนเท่านั้น สำหรับการสอนจะเน้นทฤษฎีมากกว่าให้ลงมือปฏิบัติ ไม่เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะ ช่างคิด ช่างทำ ช่างสงสัย และใฝ่หาคำตอบ นอกจากนั้นยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 25) สาเหตุที่ครูยังไม่เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการสอนจากที่ครูเป็นสำคัญมาเป็นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มีปัจจัยหลายอย่างแต่สาเหตุสำคัญ คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจและขาดแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการ นับเป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจที่แม้เวลาผ่านไปกว่า 20 ปี แล้วที่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร แต่แนวคิดในเรื่องการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก็ยังคงอยู่ แสดงให้เห็นว่าแนวคิดดังกล่าวยังไม่ได้เกิดผลในทางปฏิบัติในระดับที่น่าพอใจ (ทิสนา แจมมณี. 2542) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 วิทยาเขต คือ 1) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย 2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น 3) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา 4) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ และ 5) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานีผู้วิจัยได้ไปสังเกตการณ์การเรียนการสอนของครูผู้สอนในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 5 วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการสังเกตการเรียนการสอน พบว่า ครูยังใช้วิธีการสอน โดยยึดครู เป็นสำคัญ ยังไม่เปลี่ยนวิธีการสอนเป็นเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอน นักเรียนไม่สนใจการเรียนเพราะใช้เทคนิคการสอนแบบบอกความรู้ให้นักเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของการทดสอบ เห็นได้จากคะแนนวิชาคณิตศาสตร์และข้อสอบกลาง วิทยาเขตหนองคาย ได้คะแนนเฉลี่ย 57.33 วิทยาเขตขอนแก่นได้คะแนนเฉลี่ย 50.13 วิทยาเขตนครราชสีมา

ได้คะแนนเฉลี่ย 49.52 วิทยาเขตสุรินทร์ได้คะแนนเฉลี่ย 40.04 และวิทยาเขตอุบลราชธานี ได้คะแนนเฉลี่ย 51.67 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาได้คะแนนเฉลี่ย 47.34 หากมีการสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำกับ ติดตาม และตัดสินใจทางด้านการบริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้วนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และนำไปทดลองใช้เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอันจะส่งผลต่อการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศชาติต่อไป

คำถามการวิจัย

1. มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรเป็นอย่างไร
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเมื่อนำไปทดลองใช้แล้วเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (กล่าวไว้ในบทที่ 2) ผู้วิจัยนำมาเป็นสมมติฐานเพื่อใช้ทดสอบความถูกต้องของทฤษฎีได้ว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้รับอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อมจาก 1) การเพิ่มศักยภาพครู 2) คุณลักษณะทางวิชาชีพและ 3) ความพึงพอใจในการทำงานของครูและได้รับอิทธิพลโดยตรงจาก 1) การสนับสนุนการทำงาน of ครูและ 2) เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. หลังจากทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้ว ครูมีพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่เป้าหมาย เป็นการศึกษาเฉพาะในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย

- 1.1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
- 1.2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- 1.3 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
- 1.4 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
- 1.5 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

2. ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระยะที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มทดลองคือ ครูสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

3. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1) ประชากร ได้แก่ ครูที่ทำการสอนภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 5 แห่งจำนวน 1,257 รูป / คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ทำการสอนภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 5 แห่ง โดยใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 727) จำนวน 303 รูป

3.1.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) ตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ

- 1.1) การเพิ่มศักยภาพครู
- 1.2) คุณลักษณะทางวิชาชีพ
- 1.3) ความพึงพอใจในการทำงานของครู

2) ตัวแปรคั่นกลาง คือ

- 2.1) เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2.2) การสนับสนุนการทำงานของครู

3) ตัวแปรตาม ซึ่งเป็นผลลัพธ์ คือ พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.2) กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 2 ได้แก่

ผู้บริหารดีเด่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ครูผู้สอนดีเด่น ครูต้นแบบ ครูแกนนำและตัวแทนนักเรียนดีเด่น จำนวนกลุ่มละ 5 รูป / คน จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้วิธีการเลือก สุ่มอย่างง่าย รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 รูป / คน

3.3) กลุ่มทดลองและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 3

3.3.1) กลุ่มทดลอง ได้แก่ ครูที่ทำการสอนในมหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 32 รูป / คน

3.3.2) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 2

2. ตัวแปรตาม ซึ่งเป็นผลลัพธ์ คือพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและตัวแปรอิสระ ในระยะที่ 1 ที่พบว่า มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการพัฒนา หมายถึง วิธีการ กิจกรรมที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาพฤติกรรมครูผู้สอนในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นสำคัญมาเป็นเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยวิธีการหรือกระบวนการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมครูตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้เรียนเป็นแกนกลางของการสร้างการมีส่วนร่วมรู้ ร่วมคิด

ร่วมกระทำระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับครูผู้สอนด้วยการใช้ยุทธวิธีที่หลากหลายและยืดหยุ่น คำนึงถึงความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน โดยครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ร่วมวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมความคิดและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับศักยภาพ ความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนซึ่งวัดได้จาก แบบสอบถามพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหมายถึง สาเหตุที่มีผลต่อ พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครุมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย

4.1 การเพิ่มศักยภาพครู หมายถึง การส่งเสริม การสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเอง เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถในการบริหารจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

4.2 เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความนิยมชมชอบของครูผู้สอน ที่มีต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อครูได้พบเห็น หรือ ปฏิบัติการสอนตามแนวคิด หลักการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นความรู้สึกที่มีต่อการสอนสามารถแสดงออกได้ 2 ลักษณะคือ ลักษณะทางบวก (Positive) คือ ลักษณะที่แสดงถึงความพอใจ เห็นด้วย นิยมชมชอบ และสนับสนุนต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กับลักษณะทางลบ (Negative) คือ ลักษณะที่แสดงถึงความเบื่อหน่าย ไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ส่งเสริม และไม่สนับสนุนต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.3 ความพึงพอใจในการทำงานของครู หมายถึง ความรู้สึกโดยรวมของครูที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขที่เกิดจากการทำงาน และได้รับผลตอบแทน มีประเด็นการวัด 8 ประเด็น ได้แก่ การใช้ความรู้ความสามารถ การบรรลุผลสำเร็จ ความก้าวหน้า การได้รับการยอมรับ ผลประโยชน์เกื้อกูล ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และการปกครองบังคับบัญชา

4.4 การสนับสนุนการทำงานของครู หมายถึง การช่วยเหลือ ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลกับผู้เรียน สนับสนุนการทำงานของครูในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีการศึกษา ด้านความสามัคคีของหมู่คณะและด้านความร่วมมือกับองค์กรในชุมชน แบ่งประเด็นการวัดเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ จัดทำ

ข้อมูลข่าวสารและเอกสารทางวิชาการของโรงเรียน การสนับสนุนทรัพยากร และเทคโนโลยี การศึกษา ความสามัคคีของหมู่คณะและความร่วมมือกับองค์กรในชุมชน

4.5 คุณลักษณะทางวิชาชีพ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูที่ทำให้ครูมี พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งครูควรมีความรู้ในเรื่องของหลักสูตร และการจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถปฏิบัติตน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถจัดกระบวนการเรียน สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ ทำวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงกระบวนการสอนของตนเอง และการให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาซึ่งมีกระเต็นการวัด 4 ประเด็น ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการ จัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความรู้ ความสามารถในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจนการนำผลการวิจัยไปปรับปรุง พัฒนาการเรียนรู้ และความสามารถในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา หมายถึง ความสามารถของครูในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา

5. ครู หมายถึง ข้าราชการครู หรือครูที่ทำหน้าที่หลักในด้านการเรียนการสอนใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้คู่มือการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความเหมาะสม
2. ได้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สามารถนำไปจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จนสามารถแก้ปัญหาการจัด การเรียนการสอนของครู
3. ได้สารสนเทศว่าด้วยปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ
4. ครูสามารถสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ และนักเรียนได้รับการพัฒนาทุกๆด้าน